

Uitgave ter herdenking van
40 jaar Statuut voor het Koninkrijk
1954 - 1994

met een voorwoord van minister-president mr. J.H.A. Eman

Voorwoord

De kinderen in mijn klas spraken erover dat we de volgende dag geen school hadden. Dat was een meevaller. Ze wisten niet precies waarom. Er was iets met een Statuut of zo. Op school hadden we speciaal liedjes geleerd. Er zouden ook allerlei spelletjes zijn, waar alle kinderen uit de buurt aan mee konden doen. Net zoiets als met Koninginnedag.

Vanuit ons huis keken we uit over de zee, waar ik meestal speelde als ik niet naar school hoefde. Soms kwamen de vissers met hun miniatuur zeilbootjes. Dat was een leuk gezicht. De bootjes waren erg mooi met prachtig gekleurde zeilen. De vissers organiseerden dan een wedstrijd. De bootjes moesten van een plaats vanaf het strand met een grote boog naar een andere plaats verder op het strand varen. Soms was het roer van een bootje niet goed gezet en ging het de zee op. Met een grote vissersboot werd het dan opgehaald. Ik droomde ervan dat ik, als ik groter was, zelf ook zo'n boot zou bouwen.

Voor mij was het Statuut ook iets dat ik niet begreep. Ik had wel vaak mijn vader en opa er over horen praten en ook over kolonie en baas in eigen huis en nog veel meer. Ik herinner me ook een verhaal dat mijn opa en mijn vader naar veel mensen thuis waren gegaan voor een handtekening op een lijst, waarop stond dat de burgers op Aruba zelfbestuur wilden hebben. Als het dan donker werd moesten ze bij het licht van een lantaarn die ze bij zich hadden, de mensen licht geven om te kunnen tekenen. Toen was er op Aruba nog geen electriciteit. Mijn opa en mijn vader hadden dit verzoek en de lijsten met de handtekeningen zelf bij de Koningin in Nederland gebracht.

Mijn opa ging ook vaak naar Curaçao om over het Statuut te spreken. Als hij dan terug kwam en er met mijn vader over sprak, merkte ik wel dat het iets erg belangrijk moest zijn. Ook hoorde ik vaak dat het Statuut goed was, maar dat Aruba er geen zelfbestuur mee zou krijgen, zoals ze dat zo graag wilden.

Nu - 40 jaar later - ben ik de Minister President van de regering van Aruba en herdenken we het feit, dat op 15 december 1954 het Statuut werd bevestigd door de Koningin en de regeringen van Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen.

Toen ik zelf groot was, ben ik beter gaan begrijpen hoe belangrijk het is geweest en waarom mijn opa en vader er niet echt tevreden mee konden zijn. Pas in 1986 werd het Statuut veranderd en kreeg Aruba een Status Aparte,

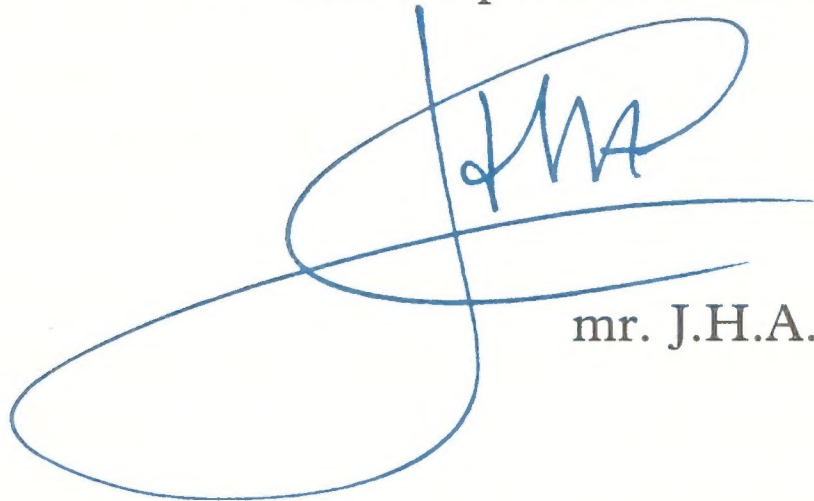
waardoor het een land werd in het Koninkrijk met het zelfbestuur, waarvoor mijn opa en mijn vader zo hard hadden gestreden.

Nu - in 1994 - zullen er op veel plaatsen weer spelletjes voor jong en oud zijn en ga ik weer kijken naar de vissers, die met hun miniatuurbootjes net als hun vaders dat vroeger deden, hun zeilrace houden.

We zullen terugdenken aan mijn opa, die als eerste begon te strijden om Aruba meer zelfstandigheid te geven. Onze regering moet van Aruba een sterk land maken waar de mensen graag willen leven en werken en waar veel toeristen naar toe willen komen om te genieten van de zon, de zee en vooral de vriendelijke Arubanen.

Ik dank Vivian den Hollander voor het mooie verhaal en hoop dat veel kinderen het zullen lezen en zo interesse krijgen voor de geschiedenis van ons Koninkrijk, waar ons mooie Aruba sinds 1986 als land met Nederland en de Nederlandse Antillen een deel van is.

De minister-president van Aruba,

mr. J.H.A. Eman

Vivian den Hollander

De handdruk

Met hun tas onder de arm komen Pieter en Carmen de schooldeur uitgesloft. "Weet je wat ik nou zo erg vind," zegt Carmen terwijl ze op een van de stenen banken op het schoolplein neerploft, "ik vind het vreselijk dat we weer huiswerk voor rekenen hebben opgekregen. Ik snap er nog niks van ook. Wie heeft er ooit die stomme breukensommen bedacht. Pfff!" En met een nijdig gebaar schudt ze haar lange, zwarte haren naar achteren.

Pieter slingert zijn tas op de bank en haalt nonchalant zijn schouders op.

"Zo moeilijk zijn die breuken nou ook weer niet. Je moet alleen logisch nadenken. Weet je wel, taarten verdelen en zo. Zal ik... eh... zal ik je soms een keer komen helpen met je huiswerk?"

"Wil je dat? Wil je dat echt?" Carmen weet niet wat ze hoort. "Dat zou ik hartstikke fijn vinden! Dan hoef ik mijn zus Maria niet te vragen om te helpen. Die doet altijd zo kattig. En je snapt dat mijn moeder 's avonds na werktijd ook niet zoveel puf meer heeft."

"Tuurlijk wil ik je helpen," zegt Pieter. "Anders zeg ik het toch niet."

Hij schopt met een stoere blik in zijn ogen een steentje weg. Carmen hoeft niet te merken hoe leuk hij het vindt dat ze zo spontaan reageert. Vorige week had ze hem nog behoorlijk te kijken gezet toen ze met de andere meiden grapjes over zijn sproeten maakte. Of zou ze het echt menen dat ze die sproeten van hem zo grappig vindt?

Veel tijd om er over na te denken heeft Pieter niet, want Carmen staat al opgewonden naast hem te springen.

"Ik ga meteen vragen aan mijn opa en oma vragen wanneer je mag komen. Bye Pieter, tot morgen!"

Als Carmen thuis komt, is oma druk bezig in de keuken. Ze roert in wel drie pannen tegelijk en kleine zweetdruppeltjes parelen op haar voorhoofd.

"Hallo oma, hoe is het? Mmmm, wat ruikt het hier lekker!" Carmen geeft oma een kus en gluurt snel in een van de pannen. "Hmm, carni stoba. Mijn lievelingseten! Duurt het nog lang voordat we aan tafel gaan?"

"Nog een kwartiertje," zegt oma. "We wachten tot Maria thuiskomt. Ga opa Pedro maar even roepen. Die zal wel ergens achterin de tuin bij de geiten rondscharrelen."

Maar hoe Carmen ook kijkt en zoekt, ze ziet opa nergens. Ze wil net naar

binnen lopen, als ze gerommel hoort in het schuurtje achter het huis. Hé, zou hij daar zitten?

Ze trekt de houten deur open en ziet opa gevaarlijk op een trapje heen en weer balanceren. Hij trekt net een zware plank onder allerlei rommel vandaan.

“Pas óp, opa. Straks valt u nog!”

Met een plof zet opa een groot houten bord op de grond. “Dit was ik aan het zoeken,” zucht hij opgelucht. “Zie je wel, ik wist dat het er nog moest zijn.”

Verbaasd kijkt Carmen naar het houten bord voor haar. “Wat moet u daar nou mee, opa. Het lijkt wel een uithangbord en het is hartstikke vuil.” Ze trekt met haar vinger een streep in het stof. “Kijk, de verf brokkelt er zelfs al helemaal af.”

“Dit bord kind,” zegt opa Pedro, en zijn stem klinkt opeens een beetje plechtig, “heeft voor mij een heel speciale betekenis. Het is ook geen gewoon bord.

Het is een wapenschild. Het wapenschild van Aruba. En ik heb het nu bijna veertig jaar geleden gemaakt.”

“Helemaal zelf?” Carmen kijkt vol bewondering naar de afbeeldingen op het wapen.

Opa Pedro schudt zijn hoofd. “Ik zeg het eigenlijk verkeerd. Ik heb het wapen niet zelf bedacht, dat heeft iemand uit Nederland gedaan. En wij op Aruba hebben het een beetje veranderd. Nee, ik heb het alleen maar nageschilderd. Gewoon, omdat ik het zo mooi vond en het zoveel voor mij betekende.”

Carmen heeft een oude doek gevonden en veegt er voorzichtig mee over het wapenschild. “U kon vroeger echt mooi schilderen, opa. Wat betekenen die plaatjes die erop staan?” Maar voordat opa antwoord kan geven, steekt Maria haar hoofd om de schuurdeur.

“Waar blijven jullie nou? We zitten al uren aan tafel!”

De volgende dagen is opa druk bezig het wapenschild zo goed mogelijk te restaureren. Hij vergeet helemaal te kijken of de patia's al rijp zijn, plukt de pompoenen niet meer, hij mengt alleen maar kleuren verf en smeert die voorzichtig op de beschadigde delen van het bord. Hij merkt zelfs niet eens dat Carmen en Pieter op een middag de schuur binnenkomen.

“Dit is dus dat wapenschild waar ik je over vertelde,” fluistert Carmen. “Zie je hoe mooi het wordt?”

“Zeker,” knikt Pieter. “Waarom is je opa er zo fanatiek mee bezig? Is er iets speciaals te vieren?”

Carmen haalt haar schouders op. “Geen idee.”

Opa heeft de vraag gehoord. Hij legt zijn penselen neer en draait zich om.

“Hallo zeg. Jij bent vast Pieter, de jongen die zo goed is in breuken!”

Pieter krijgt een kleur en geeft opa Pedro een hand. Het voelt een oude, stevige hand, verweerd door de zon en het vele werk. Dat zo'n hand vol eelt nog van

die fijne penselen vast kan houden, denkt hij verbaasd.

“Al ons huiswerk is al af,” vertelt Carmen trots. “Die Pieter is echt een kei!”

“Goed zo,” zegt opa. “Dan kunnen wij hem nu iets leren. Iets over Aruba.”

“Ja,” zegt Carmen, “dat vind ik een goed idee.” En ze begint vrolijk een paar danspassen om Pieter heen te draaien. “Deze dans heet de Tumba. Zal ik hem jou leren?”

“Laat die jongen toch,” zegt opa, als hij merkt hoe ongemakkelijk Pieter zich opeens voelt. “Ik ga hem over dit wapen vertellen. Op de dag van het feest moet je hem maar de Tumba leren.”

“Feest?” Pieter kijkt opa Pedro en Carmen verbaasd aan. “Is er binnenkort een feest te vieren?”

Opa knikt. “Daarom ben ik zo druk met dit wapen bezig. Ik wil het in orde hebben voor de Koninkrijksdag. Heb je daar wel eens van gehoord?”

Pieter haalt zijn schouders op. “Is dat net zoiets als in Nederland Koninginnedag?”

Carmen schatert het uit van het lachen. “Koninginnedag vieren wij hier en op de Antillen ook, suffie!”

“O ja, da’s waar ook.” Pieter krabbelt verstrooid in zijn kuif. Hij kan er helemaal niet tegen als Carmen hem begint uit te lachen. Kan hij er wat aan doen dat hij nog maar zo kort op Aruba woont en niet precies weet hoe alles in elkaar steekt.

“Weet je wat,” zegt opa Pedro, “ik ga jullie een lesje geschiedenis geven. Dat is niet alleen leerzaam voor Pieter, maar ook voor mijn eigen kleindochter Carmen.” En hij geeft Pieter een vrolijke knipoog en loopt met het bord onder zijn arm naar de veranda.

Nadat ze een groot glas frisdrank hebben gedronken, begint opa te vertellen.

“We gaan helemaal terug naar het jaar 1954, een heel belangrijk jaar voor de bevolking van de Nederlandse Antillen en Aruba. Op 15 december van dat jaar werd namelijk het Statuut aanvaard en ondertekend. En in dit Statuut kwam te staan dat binnen het Koninkrijk der Nederlanden de Antillen voortaan zelfstandig hun eigen belangen mochten gaan regelen. Ze hoefden niet meer voor allerlei zaken toestemming van de regering in Nederland te vragen. De tijd van de koloniën was dus definitief voorbij.” Opa zucht even en staart in gedachten in de verte.

“Veranderde er toen veel?” wil Pieter weten.

“Jazeker. De Nederlandse Antillen, waar Aruba toen ook nog bij hoorde, kreeg een eigen regering en mocht voortaan een aantal zaken zelf beslissen. Ook werd er een gouverneur benoemd. Dat werd de vertegenwoordiger van de koningin.”

“Dus jullie moeten eigenlijk *Gouverneursdag* vieren,” bedenkt Pieter. Maar opa

schudt zijn hoofd. "Nee, dat doen we niet. De gouverneur is natuurlijk vreselijk belangrijk voor ons. Maar jullie koningin is onze koningin!"

"Toch begrijp ik een ding niet," gaat Pieter verder. "Mijn vader heeft me verteld dat Aruba niet meer bij de Nederlandse Antillen hoort. Hoe is dat dan gekomen?"

Opa geeft Pieter een klopje op zijn schouder. "Goed zo, jongen. Je weet toch meer over Aruba dan ik dacht. Wacht, even een pijpje stoppen. Dat vertelt wat makkelijker." En nadat opa een paar flinke trekken van zijn pijp genomen heeft, gaat hij verder.

"Kijk, je moet het zo zien. Op een gegeven moment wilden de meeste Arubanen toch liever onafhankelijk worden. Niet meer verbonden met Nederland en niet meer met de andere Antillen. We wilden vrijheid om alle zaken zelf te regelen. In 1985 werd toen de afspraak met Nederland gemaakt om in de komende tien jaar naar volledige zelfstandigheid toe te werken."

"We hebben sinds 1986 een Status Aparte," zegt Carmen eigenwijs. "Ik weet er ook wel iets van hoor, opaatje." En ze prikt oneerbiedig met haar vinger in opa's buik. "Pfff, ik word altijd zo moe van lange verhalen! Zal ik eens aan oma vragen of ze nog van die lekkere taart van gisteren overheeft?"

"Nog heel even wachten," zegt opa. "Ik ben bijna klaar met mijn verhaal. Nu jullie over het Statuut en de Status Aparte weten, moeten jullie ook over de plannen van onze regering horen. Niet alleen willen ze er voor zorgen dat we het allemaal wat beter gaan krijgen, ook hebben ze een goede visie op het onderwijs. Goed onderwijs, zo zeggen ze, is de basis voor vooruitgang en voor een goede toekomst."

"Ah," roept Carmen, "dat slaat dus op ons, Pieter. Op jou en mij en alle kinderen van Aruba!"

"Precies," zegt opa, "dat heb je goed begrepen." Hij puft een klein rookwolkje de lucht in en leunt met zijn stoel tegen de muur van het huis. "Maar... wat ook heel belangrijk is: de regering heeft besloten om in 1996 niet als onafhankelijk land verder te gaan. We houden onze Status Aparte, maar willen ons toch niet helemaal los maken van Nederland en de Antillen. De band met het Koninkrijk blijft dus gehandhaafd en dat doet mijn oude hart erg goed."

"Gaat u daarom dit oude wapenschild opknappen?" vraagt Carmen.

Opa knikt. "Op 15 december, als wij gedenken dat het Statuut veertig jaar geleden tot stand kwam, zet ik dit bord voor mijn huis. En natuurlijk hang ik ook onze vlag uit. Omdat ik trots ben op Aruba en vertrouwen heb in de toekomst!"

Pieter buigt zich voorover en bestudeert de plaatjes op het schild.

"Mooi geschilderd opa Pedro, alleen begrijp ik niet wat het allemaal betekent."

"Dat komt omdat je geen Arubaan bent, jongen," lacht opa. "Kijk, op dit

wapen zie je de symbolen van ons land. De Aloë staat voor ons belangrijkste middel van bestaan. De Hooiberg, dat is Aruba dat zich uit de zee verheft. De handdruk laat onze vriendschappelijke banden met andere volken en landen zien en het wiel staat voor de industrie.”

“Er staat ook nog een kruis in het midden,” wijst Pieter. “Dat betekent natuurlijk geloof. En die leeuw...., die lijkt wel een beetje op de Nederlandse leeuw. Daaraan kun je ook zien dat onze landen bij elkaar horen.”

“Jij mag nog eens vaker breuken komen maken,” prijst opa. “Jij hebt gevoel voor saamhorigheid.” En hij slaat Pieter bewonderend op zijn schouder.

“Maar nu eerst..... de taart!”

Een paar dagen later, vlak voordat de school begint, ziet Carmen Pieter langzaam het plein komen opsloffen. Hij gaat niet met de andere jongens staan praten, maar leunt met een somber gezicht tegen de kwihiboom.

“Hé die Pieter,” roept Carmen. “Ben je met je verkeerde been uit bed gestapt?” Pieter geeft geen antwoord.

“Ruzie met je moeder gehad?” probeert Carmen verder. “Schorpioenen in je bed, slangen onder je kussen, kakkerlakken op je brood?”

“Hou op met die flauwe grapjes.” De stem van Pieter klinkt boos en hij laat met een plof zijn tas op de grond vallen. “Het is allemaal nog veel erger. Wij gaan... wij gaan in de kerstvakantie terug naar Nederland.”

“Terug naar Nederland?” Carmen weet niet wat ze hoort. “En jouw vader werkt hier pas een half jaar!”

“Moet van zijn baas,” mompelt Pieter. “We komen wel weer terug. Maar voorlopig blijven we zeker een jaar in Nederland. En ik begon het hier net zo leuk te vinden!” Met gebogen hoofd pakt hij zijn tas van de grond en loopt de school in.

In de klas ziet Carmen geen kans meer om Pieter te spreken. Iedereen moet snel op zijn plaats gaan zitten en de les gaat beginnen.

“Pak je taalboek,” zegt de meester, “en oefen de diktewoorden.”

Carmen ziet dat Pieter stil voor zich uit blijft staren. Pas nadat de meester twee keer zijn naam heeft genoemd, doet hij langzaam zijn taalboek open.

“Wat is er met hem aan de hand?” fluistert het meisje dat naast Carmen zit.

“Pieter is anders altijd zo ijverig!”

Carmen doet alsof ze er ook niets van begrijpt. Maar ondertussen beginnen haar hersenen koortsachtig te werken. Ze moet wat verzinnen, ze moet Pieter opvrolijken. En hij moet weten dat zij het ook heel erg vindt dat hij weggaat! Tijdens de rekenles heeft Carmen haar plannetje klaar. Ze scheurt een velletje papier van haar kladblok en begint te schrijven.

Lieve Pieter,
wat rot voor je dat je weg moet. Ik zal je heel erg missen. Gelukkig
kun je nog wel de Koninkrijksdag meevieren. Het bord van mijn opa is
echt heel erg mooi geworden. Hij vraagt of je in het weekend langs
komt om het te bekijken. Dan kan je meteen mijn moeder eens zien

In gedachten verzonken blijft Carmen nog een tijdje voor zich uitstaren.
Ze moet nog iets verzinnen. Iets waardoor Pieter zal merken dat deze
vriendschap heel veel voor haar betekent. Ze denkt terug aan de middag dat
Pieter bij haar breuken was komen maken. Na de verhalen van opa over Aruba
hadden ze gezellig met elkaar in de keuken taart zitten eten. Zelfs Maria had
voor een keer niet kattig gedaan. En daarna hadden ze opa mogen helpen met
schilderen. Pieter had de manen van de leeuw bijgewerkt en zij de twee
handen. Het was heel goed gelukt.

Opeens schrikt Carmen wakker uit haar gepeins. Die handen, dat is het!
Daar kan ze iets mee doen. Ze tekent ze snel op het papier.

Dit zijn de handen, die op het wapen staan. Ik teken ze hier, omdat ze
voor mij vriendschap betekenen. Vriendschap tussen jou en mij voor altijd!

Carmen

P.S. Als je mee wilt doen, moet je hier ook je handtekening zetten.
Net als bij het echte Statuut. Dan is het een echte afspraak!

Stiekem vouwt Carmen het briefje dubbel. Ze bibbert er een beetje van, zo
spannend vindt ze het. Als de meester even niet kijkt legt ze het snel op de tafel
van Pieter. Gespannen blijft ze zitten wachten. Wat zou hij van het briefje
vinden?

“En Carmen, wordt er nog gewerkt vandaag?” De stem van de meester klinkt
streng door de klas. “Je bent toch niet met andere zaken bezig?”

Net op dat moment draait Pieter zijn hoofd om en geeft haar een dikke
knipoog. “Afgesproken,” zeggen zijn ogen. “Ik doe mee.”

Carmen voelt zich helemaal warm worden van binnen. “Hij doet het,” juicht
een stemmetje in haar. Ze vergeet bijna dat de meester haar iets vroeg.

“Ik? Met andere zaken bezig? Nee meester, ik zou niet durven.”

En met een glimlach om haar lippen gaat ze snel aan het werk.

Vivian den Hollander

E preta di man

Cu nan tas bao di braza Pieter y Carmen ta cana sali un pia un pia for di porta di scol. “Bo sa kico mi ta haya masha laf mes,” Carmen ta bisa mientras e ta laga su curpa cay riba un banki di piedra riba e plenchi di scol, “mi ta haya masha fastioso mes cu nos a bolbe haya huiswerk di rekenen. Mi no ta compronde ni un pataca di dje. Ta ken a inventa e somnan di breuk kens ey? Pfff!” Y cu rabia e ta tira su cabey preto largo manda patras.

Pieter tambe ta benta su tas riba e banki y ta hisa su schouder cu indiferencia. “Asina dificil e breuknan no ta toch? Bo mester pensa logico. Bo mes sa, cuenta di parti bolo. Bo kier ... bo kier ... pa mi bin yuda bo cu bo huiswerk?” “Bo kier haci esey? Di berdad?”

Carmen no por kere loke e ta tende. “Esey lo mi haya hopi bon mes! E ora ey mi no tin nodo di pidi Maria pa yuda mi. Semper e ta manera pushi brabo. Y bo por compronde cu mi mama no tin masha animo anochi despues di trabou.”

“Claro cu mi kier yudabo,” Peter ta bisa. Sino mi no a bisa bo toch?”

Cu un mirada tof e ta scop un piedra. Carmen no tin nodo di ripara con hopi e ta gusta su manera espontaneo di reacciona. Siman pasa Carmen a pone pasa berguenza ora cu el a haci chansa tocante su purunchinan cu algun amiga. Of, di berdad e ta haya su purunchinan asina pret?

Mucho tempo pa pensa Pieter no ta haya, pasobra Carmen ta bula manera un chinchirinchi banda di dje.

“Mi ta bay puntra Padu y Madu awor aki mes ki dia bo tin mag di bin yuda mi. Ayo Pieter, te mayan!”

Ora Carmen yega cas, Madu ta cana pariba pabou den cushina. E tin cu drey den tres wea pareu y algun gotita di sodo ta dorna su frenta.

“Hallo Madu, con ta bay? Mmmm, ta hole dushi aki den!” Carmen ta sunchi madu y ta wak den un di e weanan. “Mmmm, carni stoba. Mi cuminda preferi. Ta tarda hopi ainda prome cu nos come?”

“Mas of menos un cuarto di ora”, Madu ta bisa. “Nos ta warda riba Maria, e mester yega cas ainda. Bay yama Padu Pedro tur es tempo. E lo ta poray ey patras den cura cerca e cabritonan.”

Pero maske cuanto Carmen busca, e no ta mira Padu ningun caminda.

Net na e momento cu e kier cana bay paden, e ta tende algun zonido sali for di e mangashina patras di cas. Caramba, t'ey den Padu lo ta?

E ta ranca e porta di palo habri y e ta mira con Padu ta balansa peligrosamente riba un trapi chikito. Net e ta ranca saca un pida tabla pisa for bao di un cantidad di potoshi.

“Cuidao, Padu. Djis aki bo ta cay!”

Padu ta pone un borchu grandi di palo abou. Esaki ta haci un zonido dof.

“Esaki mi tawata busca,” e ta suspira alivia. “Manera mi a pensa, mi tawata sabi cu e t'ey ainda.”

Cu asombro Carmen ta wak e borchu di palo dilanti di dje. “Kico Padu kier haci cune? E ta parece un letrero y e ta masha sushi mes.” Cu un dede e ta trek un strepi den e stof. “Mira, e verf ta pela, hasta e la kita por completo.”

“E borchu aki, mi yiu.” Padu Pedro ta bisa, y diripiente su stem ta zona un poco solem, “tin nificacion masha special. E no ta djis cualkier borchu. E ta un escudo. Escudo di Aruba. Y casi cuarenta ana pasa mi a trah'e.”

“Padu a trah'e Padu su so?” Carmen ta wak e pinturanan riba e escudo cu masha admiracion.

Padu Pedro ta sacudi su cabez. “Loke mi ta bisa bo no ta completamente corecto. Mi mes no a diseña e escudo, esey un hende na Hulanda a haci. Y nos aki na Aruba a haci algun cambio chikito. No, ami a djis pint'e over. Gewoon, pasobra mi tawata hay'e asina bunita y pasobra e tawata nifica asina hopi pa mi.”

Carmen a haya un pida paña bieu y e ta limpia e escudo cune cu masha cuidou. “Padu, antes Padu por a pinta masha bunita mes. Kico e plachinan pinta riba dje kier men anto?” Pero prome cu Padu por a responde, Maria ta saca su cabez for tras di e porta di mangashina. “Unda boso a keda? Nos ta warda boso hopi ora caba pa come!”

Den e siguiente dianan Padu ta masha ocupa cu drechamento di e escudo. E ta lubida completamente di wak si e patianan a hecha, e no ta piki pampuna mas. Unico cos cu e ta haci ta mescla verf y pinta e borchu over cu masha cuidao. Ni sikiera e ta ripara ora Carmen y Pieter drenta e mangashina un merdia.

“Esaki ta e escudo cu mi a conta bo di dje,” Carmen ta murmura. “Bo ta weita con bunita e ta bira?”

“Sigur,” Peter ta confirma. “Pakico bo padushi ta asina fanatico? Tin algo special pa celebra?”

Carmen ta hisa su schouder. “Dios lo sa!”

Padu a tende e pregunta. E ta pone su penseelnan un banda y ta bira wak nan.

“Hey. Abo sigur ta Pieter, e mucha homber cu sa breuk asina bon!”

Pieter ta bira cora y ta duna Padu Pedro un man. E ta sinti un man bieu y fuerte, gasta dor di solo y hopi trabou. Con un man asina yen di cayó por tene e penseenan fini ey, e ta pensa cu asombro.

“Nos a caba cu nos huiswerk,” Carmen ta conta cu orguyo. “Pieter si tin bon cabez!”

“Masha bon,” Padu ta bisa. “Wel laga nos bay siñ’e algo awor anto. Algo di Aruba.”

“Si,” Carmen ta bisa, “esey mi ta haya un bon idea.” Y contento e ta cuminsa balia algun paso rond di Pieter. “E baile aki ta un tumba. Bo kier pa mi siña bo bali’e?”

“Laga Pieter na paz,” Padu ta bisa, ora e ripara con incomodo Pieter ta sinti su mes. “Mi ta bay cont’e di e escudo aki. Riba e dia di fiesta bo por wel di siñ’e balia tumba.”

“Fiesta?” Pieter ta wak Padu Pedro y Carmen asombra. “Tin un fiesta pronto anto?”

Padu ta sacudi cabes. “Ta p’esey mi ta hopi ocupa cu e escudo aki. Mi kier tin e cla prome cu Dia di Statuut. Bo a yega di tende di esey?”

Pieter ta hisa su schouder. “Esey ta algo mescos cu Aña di La Reina na Hulanda?”

Carmen ta grita hari. “Aña di La Reina nos ta celebra aki y na Antiya tambe, kens!”

“Aha, ta berdad.” Distrai Pieter ta pasa man dor di su cabey.

E no por wanta ora Carmen hari e. E no por yuda toch cu e no tin hopi tempo ta biba na Aruba y cu e no sa exactamente con tur cos ta aki.

“Bo sa kico,” Padu Pedro ta bisa. “Mi ta bay duna boso un les den historia. Esey no ta solamente bon pa Pieter, pero mi mesun nieta Carmen tambe por siña di dje.” E ta kinipi wowo cu Pieter y cana cu e borchí bao di su braza bay den veranda.

Despues cu nan a bebe un glas grandi di limonada, Padu ta cuminsa conta.

“Nos ta bay bek na aña 1954, un aña masha importante pa e habitantenan di Antiya Hulandes y Aruba. Es decir cu riba 15 di December di e aña ey a firma e Statuut. Den e Statuut aki ta para cu den e Reino Hulandes Antiya mes por regla su mes asuntonan. Nan no tin nodo di pidi Gobierno di Hulanda permiso p’esey. Pues e tempo di colonia a pasa definitivamente.”

Padu ta hala un rosea grandi y den su pensamiento e ta wak leu aya.

“Hopi cos a cambia e ora?” Pieter kier sa.

“Sigur cu si. Antiya Hulandes, na cual Aruba tawata pertenece ainda e tempo ey, a haya un Gobierno propio. Desde e momento ey e por a dicidi riba cierto asunto. Tambe a nombra un Gobernador. El a bira e representante di La Reina.”

“Asina ta cu, bon mira, boso mester celebra Dia di *Gobernador*,” Pieter ta pensa duro. Pero Padu ta sacudi su cabez. “No, esey nos no ta haci. E Gobernador naturalmente ta masha importante pa nos. Pero boso Reina ta nos Reina!”

“Toch mi no ta compronde un cos,” Pieter ta sigui bisa. “Mi tata a conta mi cu Aruba no ta pertenece mas na Antiya Hulandes. Con bin esey?”

Padu ta bati Pieter riba su lomba. “Bon bon, joncuman. Bo sa mas di Aruba cu mi a pensa. Warda un rato, laga mi yena mi pipa. E ora mi por conta mas facil.” Y despues cu Padu a trek algun biaha na su pipa, e ta sigui.

“Wak, bo mester mir’e asina. Na un cierto momento mayoria di Arubiano a prefera di bira independiente. Di no ta uni mas cu Hulanda y cu e otro islanan di Antiya. Nos tawata kier e libertad pa regla tur asunto nos mes. Na aña 1985 a palabra cu Hulanda cu durante e diez ananan benidero lo traha na independencia total.”

“Desde 1986 nos tin Status Aparte,” Carmen ta bisa gosando su mes.

“Mi tambe sa algo di esey Padushi.” Y pa pret e ta prik su Padushi den su barica cu un dede.

“Pfff, semper mi ta cansa di storia largo! Miho mi puntra Madu si el a resta di e bolo dushi di ayera.”

“Warda un rato asina,” Padu di. “Mi ta casi cla cu mi storia. Awor cu boso ta papia di Status Aparte, boso mester tende tambe di e plannan di nos gobierno. No solamente e kier percura pa nos tur biba miho, pero tambe nan tin un bon vision riba enseñansa. Bon enseñansa, asina nan ta bisa, ta e fundeshi di progreso y di un bon futuro.”

“Ah,” Carmen ta bisa, “esey ta tocante nos, Pieter. Tocante abo, ami y tur mucha di Aruba.”

“Exactamente,” Padu ta bisa, “esey bo a compronde bon.” E ta supla poco huma den aire y ta leun su stoel contra e muraya di cas. “Pero loke tambe ta masha importante ta: gobierno a dicidi pa no bira independiente mas na aña 1996. Nos ta keda cu nos Status Aparte, pero toch nos no kier los completamente di Hulanda y Antiya. Pues lo keda existi e relacion cu Reino y esey ta contenta e curazon bieu aki.”

“Ta p’esey Padu ta drecha e escudo bieu aki?” Carmen ta puntra.

Padu ta sacudi cabez. “Dia 15 di December, dia cu nos ta recorda cu cuarenta aña pasa a realiza e Statuut, lo mi colga e borchu aki dilanti di cas.

Y naturalmente lo mi hisa bandera tambe. Pasobra mi ta orguyoso di mi isla y pasobra mi tin confianza den futuro!”

Pieter ta buig su mes over di e escudo y e ta wak e plachinan cu atencion.

“Bunita pinta Padu Pedro, solamente mi no ta compronde kico tur e pinturanan aki ta nifica.”

“Esey ta pasobra bo no ta Rubiano, mi yiu,” Padu ta bisa mientras e ta hari. “Mira ki, riba e escudo aki bo ta weita e simbolonan di nos pais. Aloe tawata percursa pa nos entrada principal, awo esey ta bin di turismo. Hooiberg ta representa Aruba cu ta sali riba superficie di lama. E preta di man ta nifica e relacion amistoso cu nos tin cu otro pueblo y pais y e wiel ta representa industria.”

“Ademas tin un cruz memey,” Pieter ta mustra. “Esey naturalmente kier expresa nos religion. Y e leon ..., esey ta parce e leon Hulandes un poco. Na dje bo por mira tambe cu nos paisnan ta pertenece na otro.”

“Bo tin mag di bin traha breuk mas biaha,” Padu ta elogia Pieter. “Bo tin sintimento pa union.” Y e ta bati Pieter cu admiracion riba su schouder. “Pero awor ban come bolo!”

Algun dia despues, net prome cu scol cuminsa, Carmen ta mira Pieter ta cana pocopoco riba plenti di scol. E no ta bay papia cu e otro mucha hombernan, pero cu un cara tristo e ta leun contra un palo di kwihi.

“Ey, Pieter,” Carmen ta grita. “Bo a lanta cu mal beis awe?” Pieter no ta contesta.

“Bo a pleita cu bo mama?” Carmen ta sigui puntra. “Tawatin scorpion den ho cama, colebra bao di bo cusinchi, cacalaca den bo pan?”

“Stop cu bo chansa laf ey.” E stem di Pieter ta rabia y e ta zwaai su tas bent’abou. “Ta algo mucho mas piyo. Nos ta bay... den vakantie di pasco nos ta bay bek Hulanda.”

“Bay bek Hulanda?” Carmen no sa kico e ta tende. “Y ta awor bo tata tin seis luna ta traha!”

“Su hefe a dicidi,” Pieter ta gruña den djente. “Nos ta bolbe bek si. Pero nos lo keda por lo menos un aña Hulanda. Y net mi a cuminsa custumbra aki!”

Cu cabez gesak e ta coy su tas y drenta klas.

“Coy bo buki di taal,” Meneer ta bisa, “y siña bo palabranan di diktee.”

Carmen ta mira cu Pieter ta wak leu. Ta te ora Meneer menciona su number dos biaha, e ta habri su buki di taal pocopoco.

“Kico a pasa cune?” e mucha muhe cu ta sinta banda di Carmen ta murmura.

“Pieter semper ta yen di smak pa traha!” Carmen ta haci manera e no ta compronde. Pero mientras tanto su sesonan ta cuminsa traha full speed. E mester pensa algo, e mester haci Pieter contento. Y e kier pa Pieter sa cu e tambe ta haya masha fastioso cu e ta bay!

Durante les di rekenen Carmen ta traha su plan. E ta sker un pida papel for di su kladblok y e ta cuminsa skirbi.

Kerido Pieter,

fastioso pa bo cu bo tin cu bay. Lo mi falta bo masha hopi mes. Danki Dios cu bo por celebra Dia di Statuut cu nos. E bouchi di mi Padushi a keda masha bunita mes. El a puntra si bo ta pasa wak e den fin di siman. E ora di biaha bo por sera conoci cu mi mama.

Carmen ta keda pensa leu un poco mas y ta keda wak den espacio. E mester inventa algo mas. Algo dor di cual Pieter lo ripara cu su amistad ta nifica masha hopi p'e. E ta pensa bek riba e merdia cu Pieter a bin cerca dje pa traha e breuknan. Despues di e storianan di Padu tocante Aruba nan a sinta dushi hunto den cushina come bolo. Hasta Maria a comporta su mes pa un biaha. Y despues nan tawata tin mag di yuda Padu pinta. Pieter a retoca e lananan largo di e leon y e, Carmen, e dos mannan. Nan a keda bon. Diripiente Carmen ta manera lanta fo'i soño. E mannan, esey t'e cos! E por haci algo cu nan. Lihe e ta pinta nan riba e papel.

Esaki ta e mannan cu ta riba e escudo. Mi ta pinta nan aki, pasobra pa mi nan ta nifica amistad. Amistad entre abo y ami. Pa semper!

Carmen.

P.S. Si bo ta pensa mecos cu mi, bo mester pone bo firma aki bao. Mecos cu riba e Statuut. E ora ey e ta un acuerdo cu ta conta!

Scondi Carmen ta dobla e carta na dos. E ta tembla un poco, asina emociona e ta. Ora Meneer no ta wak e ta pon'e lihe lihe riba e mesa di Pieter. E ta sinta spera cu tension. Con Pieter lo haya e cartita?

“Y Carmen, bo tin idea di haci algo ainda awe?” E stem di Meneer ta zona streng dor di klas. “Bo no ta haciendo otro cos toch?”

Net na e momento ey Pieter ta bira su cabez y ta kinipi wowo cu Carmen.

“Ta bon,” su wowonan ta bisa. “Mi ta di acuerdo cu bo!”

Carmen ta bira hopi contento. E ta di acuerdo cu mi e ta bisa den su mes contento. Casi e ta lubida cu Meneer a puntr'e algo.

“Ami? Haci otro cos? No Meneer, mi lo no durf.”

Y cu un sonrisa rond di su lipnan e ta bolbe cuminsa traha.

Traduci pa Evelyn Ruiz y Philomena Wong.

Colofon

*een speciale uitgave van de
Regering van Aruba, 1994*

frontispice:

Giolina Molina-Henriquez

voorwoord:

mr. J.H.A. Eman
minister-president van Aruba

kort verhaal:

“De handdruk”
Vivian den Hollander

vertaling in

het Papiamento:

“E preta di man”
Evelyn Ruiz en
Philomena Wong

Vormgeving:

Hans den Hollander

